

ОРДЕН «ЗА ЗАСЛУГИ
ПЕРЕД УММОЙ» 1 СТЕПЕНИ

ИСЛАМАН ЗІАЪНАРШ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ РЕЛИГИОЗНО-ПРОСВЕТИТЕЛЬСКАЯ ГАЗЕТА «ЗОРИ ИСЛАМА»

ВЫХОДИТ С 6-ГО НОЯБРЯ 1990 ГОДА

ПЕРВАЯ РЕЛИГИОЗНО-ПРОСВЕТИТЕЛЬСКАЯ ГАЗЕТА В СССР

КОЪРТАНИГ

КАДЫРОВ АХЪМАД-ХЪАЪЖА ДАГАЛОЦУШ...

Мел дукха цунах лавцна дийцарх, дийца дуьсуш дерг кхин а алсам хуьлу. Цунах лавцна олуш долу дош цкъа а хилчахана шен гиллакхаш, ладаташ лелон, и гиллакхаш, ладаташ динна дуьхьал ца хилчахана. Ислам наха аьлла боху: «Динна дуьхьал ца хилчахана шайн гиллакхаш, ладаташ лелон мегар ду, – аьлла. Цо гойту дино уьш доьх-куш цахилар. Вай лакхаь ма-аллара, динна дуьхьал хила йиш яц хаза долу гиллакхаш я ладаташ. Масала, билгал-доккхур вай зуда ядоран ладат. Тахханалц и ладат вайн халкъана юкъаьх лелла ду. Цу тайпа ладаташ динехь магош дац. ХIунда аьлча, хийрачу зудчух куьг тохар хьарам ду. Цъха а гIалат доцуш хIума атта хуьлуш дац. Наггахь иштта гIалат дерг нислахь а, лаламат хаза

Илма оьшу. Далла бу хад-стам, и кхо хIума шеца до-луш вара Ахьмад-Хьаьжа. Хьалха дуьйна политика юкъаьх ца хиллехь а, ладалан балхахь ца хиллехь а, куьй-галлин белхан зеделларг ца хиллехь а, Ахьмад-Хьаьжа сикха тIаьхьакхуьура мел чолхечу хIуманна. Цунна хаьара хьалха хIун хIотто

деза, тIаьхьа хIун теттича, бакъахьа хир ду. Цуьнан кьайле стенах йоллура аьлла, сайга хьаттича, ас жоп лур дара: «Цунна дика хаьара халкъана, мискачу нахана хIун оьшу, цара сатуьйсург хIун ду, цара лардеш дерг хIун ду». Цуьнга хьаьжжина, дан дезачун цетухура цо. Ахьмад-Хьаьжа республи-кин куьйгалхо хIотттича, кестта дахаро гайтира Ахьмад-Хьаьжа оцу деза-доккхачу даржана хьакъ хилар. ХIинц-хIинца кхол-лалуш долчу ладална юккъе нах озарехь, оцу ладална хьалха декхарш хIитторехь, и декхарш кхочушдан некъ гайтарехь Ахьмад-Хьаьжас гучуьйккхир йоккха гов-залла а, ша озабезамаш беш цахилар а, гIуллакхаш дог лозуш хилар а. Уггаре а коьртаниг: нах бекъа ца бо-къура цо, хIорш кIайн буй, хIорш ларжа буй бохуш. Юккъера дIадаьккхир «оп-позици», «позици» бохург, «дудаевец», «маскадовец» бохург. Цо мохъ туххуш дIакхайкхир: «Вай нохчий ду – дехьарнаш а, сехьарнаш а!». Цо шена хьалха хIоттийра шера лалашо: «Цъха халкъ, цъха дин, цъха мохк!». Гай-тира цунна тIевуьгу некъ: машар, маслалат. Ахьмад-Хьаьжас олура: «Сан уггаре а луьра мостагI – тIом бу». Оцу шен мостагIна дуьхьал а велира иза, хан, ницкъаш, шен дахар ца кхоош. Рефе-рендум дIаьхьар, Нохчийн Республикин Конституци

тIезцар, президентан хар-жамаш вовшахтохар – и дерриг йоттачу хенахь кхо-чудан ницкъ кхечиара Кадыров Ахьмад-Хьаьжин. И болх дIабахьа кIорггера хьекьал, ира кхетам, доккха Илма оьшура. Цуьнца цъха-на Ахьмад-Хьаьжжина хиира Россия, цуьнан куьйгаллица цхьатерра бакъонаш йолу юкьаметтигаш лело, лулар-чу халкъашца доттагIаллин уьйраш таса, кхечу пачьхалк-хаца хила ма-еззара зIенаш чIагIъян, кхио. Цо цхьам-ма дира, цул хьалха хилла-чу нохчийн тхьамданаьшк бешарийн йохаллехь дан ца-делларг. Ахьмад-Хьаьжжина ша халкъах сьхаваьлла вуй хаьара. Цундела иза оцу хал-къана гена ца велира (цъха-берш санна). «Ас деш мел долу хIума, ас сайна хьалха мел хIоттош долу декхар, ас даима гIагIа беш дерг цъха хIума ду: халкъан хьашт кхочушдар», – иштта олура Кадыров Ахьмад-Хьаьжас. «Бакъьал а, халкъан дуьхьа, мискачу нехан дуьхьа века-ра иза. Муьлхха а къамел юкьадаларх, хIуьу а дийца-ре дарх, Ахьмад-Хьаьжас цкъа а шена хIума ца доь-хура. Цо мел бохург, цо мел лоьхург цъхана хIуманна тIехьажийна хуьлура – нох-чийн меккан а, нохчийн а хьашт-дезаршна», – иштта тоьшалла до В.В. Путина. «Нах башаьчара, со прези-дент а хир вацара», – билгал-доккхура ша Ахьмад-Хьаьжас. Цуьнан неI (балхахь а, цIахь а)

даима йиллина яра, цуьнга-ра гIо-накъосталла эшна тIе мел воьлчу стагана. Меккан а, халкъан а, дуьхьа бол-чу кьийсамехь цо терзанан цъхана агIор дилира уггаре а дезаниг – шен дахар. Шениг дилина ца лаш – доьзалниг а. Муьлх-муьлххачо а дийр до-луш хIума дацара иза. Бусал-ба динан, нохчийн халкъан сирлачу кханенан дуьхьа, юкъ а йиькина, заманан дорцехула чекхвелира Кадыров Ахьмад-Хьаьжа. Шена аьттонаш ца лийхира цо. Дийнна халкъан, хIора нохчийн лазам шена тIейицира. Шен дагахь чек-хбалийтира махкана тIебеана бала. Дала ницкъ белира цун-на (цIеначу нияте хьаьжжина) и беза мохъ дIабахьа. Къонах боху еза цIе шен хьаьцарца а, цийица а якъкхира цо. Мах хад о йиш йоцу, кхин цъха дика а дира Ахьмад-Хьаьжас: вайна юккъера ша дIаьовуш, шен метгана кIант Рамзан витира цо... Шен йожаллица дахаран толам баьккхира Ахьмад-Хьаьжас.

... Шарна тIаьхьа шо до-луш, болар сикхидна дIаьохур ю зама. Дукха хIуманаш хий-цалул ду вайн лаьттан буквъ тIехь. Ца хийцалуш доьсур ду цъха хIума: къонахчун еза цIе а, цо къонахчо динар а. Иза гуттарена а ду. Сулей-манов Ахьмада ма-аллара, хIара дуьне-м къонахийн белшаш тIехь лаьтташ дай!

Лорсанукаев Увайс

КАДЫРОВ РАМЗАН АХЪМАД-ЮЪРТАХЪ ДИНАН ТУШ (КОМПЛЕКС) ЕЧОХЪ ХИЛИРА

Ахьмад-Юьртахъ хазчу меттехь еш ю и туш. Нохчийн Республикан Куьйгалхо Кадыров Рамзан Ахьмад-Юьртахъ динан туш «Хьаьжин беш» ечохъ хилира. Шина бIе стагана лерина маьждиг а хир ду цу юкъаьх. Ткъе итт божабарана а, зудбарана а лерина, ши класс а йолуш, хьуь-жар а хир ю. Социальни сетерчу шен агIонехь, Кадыров Рамзана дийцира, иштта туш (объект) динан а, юкьараллин а дакхий цхьанакхетарш дIадахьаран майда хирг хиларх лаьцна. «Ларамаза дашара, кху меттехь и туш ян йолор. Кхуза, сан ден леда Беноний Илес волчу воьлуш хилла Кишин Кунта-Хьаьжа. Цу заман чохь Илесан хIусам кху меттехь хилла. Иза Кунта-Хьаьжжина чIога тешаме хилла. Шен гергара нах битина, цуьнца махках ваьлла иза. Цигахь дIакхалхар а хилла цуьнан. Бусалба динехь волла ма-везара Кишин Кунта-Хьаьжас даваьллина Беноний Илес», – дагаданитира Кадыров Рамзана. Цо билгалдаьккхира нохчийн халкъан чIога йоккха истори хилар. «Берриге и бохамаш хиллашехь, халкъана даха, кхиа ницкъ карийна. Хьалха девлла гIалаташ юха ца довийтархьама, вайн дайн истори Iамон а, тIекхуьучу чкъуре дIаяла а еза. Шайн бераш хьакъ ма-длу Iамон декхарийлахь болчу дай-наошкка кхайкхам бу сан: кегий болуш дуьйна уьш динца кхиор, царга дика дешийтар, уьш вайн къоман хазчу гIиллакхашца, ладаташца кхиор. Интернета чурьа вочу хьехамчийн тIелаткъамах ларбе уьш. Дукхахьолахь, интернето берашна дика хIума ца Iамадо, ахь цара хаамаш(информации) сьха стенгара оьцу терго ца яхь. Дай-наной декхарийлахь бу шайн берийн хиндолчунна. Цакхуьруш, нохчийн халкъан кхоллам шайх тешон хьаькIолу тоьлла тIаьхье оьшу вайна», – тIетуьйхира Нохчийн Республи-кан Куьйгалхочо.

ВЕДАНАН КЮШТАХЪ ЧИР ТIЕХЪ ЕРШ ХЪАЛХАБИТИРА

Нах а леш, некъаца бохам(аварии) хилар бахьана долуш, куьг бехкенаш тIебитира Веданан кIоштарчу МахкатIехь. Хьалхуо, некъан бохам хилар бахьана долуш, МахкатIера ши вахархо кхелхира: Дени а, МехIди а. Хиллачунна куьг бехке Тевзанара вахархо И. Зулпухаров вара. «Динан урхалло бина боккха болх бахьана долуш, и дов дIадерзор нисделира. Веллачул верасаша гечдина Зулпухаров доьзална», – билгалдаьккхира Нохчийн Республикан динан урхаллехь. Дагаданитта лаьа, Нохчийн Республикин муфтиятехь чIираш дIаерзош масехь шо хьалха кхьоллина комисси хилар. Цуьнан гIоьнца, Нохчийчохъ цъха эзар сов доьзал, вовшагна гечдина, барте баьккина.

Арзуев Алхаст

ГИЛЛАКХАН МЕХАЛЛА

ХIора халкъан шен гиллакхаш ду, иштта шен гиллакхаш ду вайн хал-къах а. Динехь а бакъо елла халкъана шен гиллакхаш, ладаташ лелон, и гиллакхаш, ладаташ динна дуьхьал ца хилчахана. Ислам наха аьлла боху: «Динна дуьхьал ца хилчахана шайн гиллакхаш, ладаташ лелон мегар ду, – аьлла. Цо гойту дино уьш доьх-куш цахилар. Вай лакхаь ма-аллара, динна дуьхьал хила йиш яц хаза долу гиллакхаш я ладаташ. Масала, билгал-доккхур вай зуда ядоран ладат. Тахханалц и ладат вайн халкъана юкъаьх лелла ду. Цу тайпа ладаташ динехь магош дац. ХIунда аьлча, хийрачу зудчух куьг тохар хьарам ду. Цъха а гIалат доцуш хIума атта хуьлуш дац. Наггахь иштта гIалат дерг нислахь а, лаламат хаза

ладаташ, гиллакхаш долуш ду нохчийн халкъ. Къаьсттина, вайн халкъан гиллакхийн мехалла бил-гальяккха лаьа кху статья тIехь, иштта адамийн юкьа-раллехь гиллакхо дIалоцу меттиг хьахон а. «Гиллакх» аьлла, вай и сьхаькьастор хIун ду хьуна аьлча, вай лакхаьх дIадуьйлалуш, гиллакхца цъхана ладат хьахийна дела, цуьнах и «гиллакх» боху дош сьхаькьастор ду иза. Цъха-долу гиллакхаш ладаташна чохь нислахь а, гуттар тайп-тайпана кхетамаш болуш ши дош ду и ши. Вай хIинца хьаха ма-дарра, дино магадо гиллакхаш (Ма-гадо аьлча а, динехь долуш ду-кх и хаза гиллакхаш): вок-кханиг тIевеача хьаьгалттар, воккхачунна некъ битар, цуьнгаьх цъха ларча елахь, цунна и дIахьомш гIо дар...

Масане ду уьш. И гиллакхаш бусулба дин тIезцале вайн халкъана юкъаьх хилла ду. Историкаша билгалдаккха-рехь, вайн гиллакхашца догIуш ду аьлла тIезцна вай бусалба дин. И дин тIеобуш, цхьаммо ницкъаца тIезцийтина дац: бина тIом, кхоьссина топ, тоьхна тур дац. Дукхахьолахь, нийсонца тIом ца бо, тIом харцонца бо. Цо гойту вайн халкъан гиллакхаш, нийса, хаза хил-лар. ХIунда ду уьш нийса а, хаза а гиллакхаш? Дера ду уьш Далла а дезна хIумнаш долу дела. « Гиллакх ялса-мани чурьа сьхьаьде а ду, юха ялсамани чу даха дезаш а ду»,-бохуш дуьйцу дешначу наха. Цо гойту гиллакхан мах мел лекхара бу. Ткъа гиллакх вайн хал-къан шийца хилла ду даима а. Вайн дайша гуттар лардина гиллакх. Парна хууш хилла цуьнан мах. Ма-дарра аьлча, гиллакхо, адамашна юккъехь уьйраш кхуллий, и уьйраш хазий хууш хилла царна. Цундела церан юкьаметтигаш хаза хилла, гергарлонаш чIога хилла. Церан гиллакхаша кхоьлличу гергарлонаша зIе хуттуш хилла тIаьхьа боьлчу царна. Гергарло еккъа чукаре-тIекаре я хьо-со делаьх, ткъа марзо-уьйрашца болу син-хаамаш бу адамашна юккъера. Дагера, синера дерг мерза а, цIена а ду. И мерзаниг а, цIенаниг а ду вайна бакхий-чара сьхаьхьохург а, вай сьха-

Дешначу наха шайн хьеха-машкахь кест-кеста иштта билгалдокху и. Гиллакхаша гергарло хуттуш хилча, уьш ца ле-лийча гергарло хедарг хилар билгалдолу. Ткъа гергало хадор стагана дуьненгахь, эхартахь чIога эшам болуш, кхерам болуш хIума ду. Цу дерригенна а юкъаьх лаьт-таш дерг гиллакх хилча, ма чIога оьшуш хIума ю и гиллакх! Вайн халкъо цун-дела ма лелийна и, цуьнан буьззина мах хууш. Тахана вайн дайша, дедайша, на-ноша, ненананоша хьохьуш лаьтташ ду уьш. Уьш хIунда хьохьу цара? Дера хьохьу вайна юкъаьх ларам, мар-зо хилийти. Юкъаьх ларам, гергало кхуллуш санна, ада-машна юкъаьх марзо а кхуллу гиллакхаша. Ма-дарра аьлча, «гергарло, марзо» боху ши дош маьIне дилица, синоним делаьх а, дикка ойла йица, тайп-тайпана кхетамаш бовлу уьйраш кхуллий, и уьйраш хазий хууш хилла царна. Цундела церан юкьаметтигаш хаза хилла, гергарлонаш чIога хилла. Церан гиллакхаша кхоьлличу гергарлонаша зIе хуттуш хилла тIаьхьа боьлчу царна. Гергарло еккъа чукаре-тIекаре я хьо-со делаьх, ткъа марзо-уьйрашца болу син-хаамаш бу адамашна юккъера. Дагера, синера дерг мерза а, цIена а ду. И мерзаниг а, цIенаниг а ду вайна бакхий-чара сьхаьхьохург а, вай сьха-

лаца дезарг а. Даима санна, бакхийчара вайна сьхаьхь-хучуьнца гиллакх ду, ткъа Нохчалла гиллакхашца ю. Вайн дайша санна, гиллакхаш вай леладахь, дуьззина Нох-чий хилла дуьсур ду вай. Ткъа и гиллакхаш вай ца леладахь, вайн Нохчаллина эшам хир бу, боккха эшам, дегIа тIера цъха агIо дIаьйккхича адамана мел эшам хир бара и? Иштта эшам хир бу-кх! ХIунда аьлча, вайн халкъан цъха агIо бу гиллакх. Вайн фольклорехь а гучадолу и иштта хилар. Дукха метти-гаш ю вайн фольклорехь вайн халкъан дахарехь гиллакхо мел йоккху меттиг дIалоцуш хилла гойтуш. Ишттачарехь ду Джамбеков ШаIранис хIоттийначу «Нохчийн фоль-клор» цIе йолчу книги тIехь долу «Гиллакх» цIе йолу дийцар: «Исмайлин Дуда хиллера шен некъа вольдуш. Дуьхьалкхетта цунна жима зуда, керяхь бер а долуш. И шена дуьхьалвоьгу гича, нана, и бер охьа а дилина, юьстах яьлла. Чехкка тIекхийначу Ду-дас, и кIант вуйла шена ма-хийнехь, цунна юкхе шен юкьара сьха а якъкхина, тапча охьайиллина. Цу кIантана зуда ялийча, верта а, герз а, кхин долу совгIат а дохьуш, воккха хил-лачу Дудина тIеанера оцу кIентан нана».

Мел хаза гиллакх гойту оцу дийцаро. И тайпа метти-гаш вайн халкъан дахарехь

лаламат дукха хилла. Хилла аьлла дита а ца лаь суна иза. И тайпа гиллакхаш жимма хийцаделлехь а, хIинца а хаза гиллакхаш долуш, оцу гиллакхашна дукха нацкъара а ца долуш сьхадеана вайн халкъ. Иштта гиллакх долуш хилла вайн дай-наной. Оцу гиллакхехь туьлуш ду вай бохуш, мохъ-орца дохуриш а хуьлу. Вай лакхаь ма-аллара дукха нацкъара ца девлехь а, кIез-кIезиг хера доьлуш-м го вай. Делаьх а, долчуьнгаьх тахана а ду гиллакх. Оцу гиллакхо хаздина адамаш го дукхана а. Цара дог а дохдо, кханенах тешам а кхуллу. Вайн дайша лелийна хаза гиллакхаш хилла а дехар ду аьлла хета иштта нах гича. Ишттачу дайн-наной тIаьхье а хир ю иштта гиллакхе. «Южана Iаж гена ца бужу», – олуш ду. Иза чIога ний-са аьлла ду. Дукхахьолахь, шайн чохь кхетош-кхиоре хьаьжжина кхуьу бераш. Ма-дарра аьлча, боккха-жимма башхалла а яц, оцу адаман ле-ларе хьаьжча, цуьнан доьзал хIун доьзал бу гуш хуьлу. И гиллакх долуш велаьх, цуь-нан хIусамехь берш гиллакх долуш, гиллакх-гIуллакх девзаш буй хаьа хьуна, и стаг гиллакх доцуш велаьх, цуь-нан хIусамехь берш гиллакх доцуш, гиллакх-гIуллакх ца девзаш буй хаьа хьуна. Массо хIусамехь а иштта ду аьлча а вай нийса хир дац.

Куьйга тIера пхи пIелг а бац цхьатерра. Оьрсийн олуш цъха хIума ду: цъхаь телха-наг воцуш доьзал ца хуьлу (в семье не без урода). Массо цхьатерра дика а ца нисло, иштта массо цхьатерра вуон а ца нисло. Вай буйицурш: гиллакх, гIуллакх доцуш нислуш болу доьзалш, оцу доьзалера гиллакх, гIуллакх доцуш бовлуш болу доьзал-хой бу. Уьш вайна юккъехь кIезиг бен бац. Вай ала хьий-зориг: ша хьала кхуьуш долчу юкьаралле хьаьжжина адам хьалакхуьу бохург ду. Иза психологаша, социологаша иштта билгалдоккхуш а ду. Бер, ахь Африке дигна, цар-на юкъаьх дитаьхь, цуьнах африкахо я индейхо хир ду, Iамарке дигаьхь – Iамаркахо а, Франце дигаьхь – франкахо а. Церан амал, церан лелар, церан ладаташ, кхетам хир бу оцу берехь. Юкьаралло шех дIатардо адам. Цундела боху вай и Iаш волчу доь-зале хьаьжжина хуьлу стаг. Иза дика велаьх а, иза вуон велаьх а, цуьнгаьх гиллакх-оьздингалла елахь а, я и яцахь а, дукхахьолахь бехке ерг-юкьаралла ю. Даима а цунна юкьаралла бехке ю аьлча, иза чIога нийса хир дац. Юха а, тIаккха а вай оцу юкъаьх къастам беш бу «дукхахь-о-лахь» аьлла. Вай хьеха ма-дарра, оцу тIехь вайн юкьа-ралла Iаламат дика ю. Адам гиллакхца а ду, гIуллакхца а ду.

В ГАЗЕТЕ ИМЕЮТСЯ ПЕРЕВОДЫ СВЯЩЕННЫХ ПИСАНИЙ, ПОПАДАНИЕ КОТОРЫХ В НЕЧИСТОЕ МЕСТО ПО ШАРИАТУ НЕ ДОПУСКАЕТСЯ!

НАШИ ПРАВЕДНИКИ

КАНА-ШЕЙХ ХАНТИЕВ

Кана-шейх является младшим братом шейха Усмана-Хаджи Хантиева из Лаха-Невре. Он родился в 1848 году. Матерью Каны была Жовхар из тайпа курчалой – вторая жена Ханти Ахметханова. В детстве Усман-Хаджи отдал его на учебу в арабскую школу-хьюжар Абу Акайского. После смерти Абу-шейха наставником Каны стал кумык Хож-Ахмед из Аксая. В достижении Каной ранга шейха ему посposбoвoствовали совместно шейхи Хож-Ахмед Акайский и Усман-Хаджи. После смерти старшего брата в 1896 году, его арабская школа перешла в ведение Кана-шейха. У него некоторые муталимы завершили курс обучения, начатый при жизни Усмана-Хаджи. Кроме того, Кана-шейх в 1900 году был главным инициатором, ходатайствовавшим у начальника Терской области об открытии в селе Лаха-Невре русской школы. Этот вопрос по настоянию уважаемого в крае шейха был решен положительно, и школа начала функционировать с 1901 года.

В октябре 1911 года «за пособничество абреку

Зелимхану» Кана-шейх вместе с другими шейхами Бамат-Гирей-Хаджи (Гавда) Митаевым, Сугаипом-муллой Гайсумовым, Чиммирой (Дукка) Хамирзаевым, Батал-Хаджи Белхароевым, Абдул-Азизом (Докку) Шаптукаевым, Магомедом (Мани) Назировым, Умар-Хаджи Андийским был сослан в город Калугу. В апреле 1912 года его освободили как невиновного и разрешили вернуться домой.

В 1918-1920 годах Кана-шейх во главе отряда, состоящего из его мюридов, участвует в борьбе против белогвардейцев. 2 января 1918 года они участвуют в бою за Старый-Юрт. Несмотря на его боевые заслуги против денкинской добровольческой армии, с установлением советской власти Кана подвергается репрессиям и гонениям. В последний раз он был арестован 17 марта 1933 года в возрасте 85 лет, и 9 апреля того же года приговорен к высшей мере наказания. Приговор был исполнен 10 мая 1933 года. В 1990 году Кана-шейх Хантиев был реабилитирован.

Адам Духаев

ФАРД И СУННА

Пятница является священным днем для мусульман. Пятница – это хадж для бедных и праздник для всех мусульман. Пятница начинается с заходом солнца в четверг и продолжается до захода солнца в пятничный день. Многократно увеличивая воздания за богослужение и добрые деяния в пятницу, Всевышний Аллах по своей милости дает своим рабам возможность перевесить чашу весов в Судный день в сторону добра. Совершение грехов в пятницу считается пренебрежением к этому священному дню, к милости Всемогущего Аллаха. В этот день многократно увеличивается не только воздаяние за добрые деяния, но и наказание за грехи. Необходимо обращать внимание на этот благословенный день и соблюдать правила почитения и уважения к этому

дню. Правилom почитения и уважения пятничного дня является подготовка к нему с четверга, очищая свою одежду, проводя больше времени в молитвах, в чтении Священного Корана, прося Аллаха прощения грехов. Одобряемым в этот день считается подаание милостыни и совершение благих деяний. В пятницу желательно искупаться. Предпочтительно одеваться в самую красивую и чистую одежду. В пятничный день желательно идти в мечеть пешком, смиренно, выражая покорность и намереваясь находиться в упоминании Аллаха до наступления времени молитвы, надеясь получить прощения за грехи и довольство Аллаха.

Входить в мечеть надо с правой ноги. После этого желательно прославлять Пророка (да благословит его Аллах и приветствует).

ДИКА ГУЛПАКХ

Мажлисехь (Дела хьехош цьхьанакхетарехь) шайш вошакхетта Iаш, шайна Хьюжар оьшуш хилар хьахаделча, циггахь ният хилира Жимачу АtлаГIарчу маьждиган имаман Ахмадов Турпалан и хьюжар ян. Цул тIаьхьа юьртгарчу нахе шен Iалашо хаййтира цо. Наха дукха хазехетарца тIейтирца цо арабаьккхина некь. Цу юьртахойн гIо-накьосталлица гIанташ, партанаш, у, жайнаш ийцира, иштта, кхо хьехархо а лаяйна, царна алапаш а хIиттийра. Юьртахоша ахчанаш вовпакхтаро бахьана долуш, маьждиг чохь и болх дIаболийра Турпала. Шовэткье ялхийтта бер дара цу чохь Iамош. 2009-чу шеран декабрь (гIуран) беттан I2-чу дийнахь хилира церан цу чохь Iамош. 2009-чу шеран декабрь (гIуран) беттан I2-чу дийнахь хилира церан цу чохь Iамош. 2009-чу шеран декабрь (гIуран) беттан I2-чу дийнахь хилира церан цу чохь Iамош. 2009-чу шеран декабрь (гIуран) беттан I2-чу дийнахь хилира церан цу чохь Iамош.

Маьждигехь а доцуш, цу дешарна шенна цьха меттиг

хилча дика хир дар-кха аьлла, хьюжарна меттиг лаха аравелира вайн турпалхо. Цьха кIира а дIадаьллера эвлан-кьехьа, дикачохь эца меттиг ца карош хьюжарна. Турпал хьюжарна меттиг лобхуш вуй а хьйна, Юсупов Ахьмада хабар дайитинера: Сан гIуллакх дара, вистхила везаш вара со, со волчу кхетахьара аьлла. Иштта, Турпал дIа а кхайкхина, шена хьалхха йолу меттиг лур яра ша, шен ницкъ ма-кхочу цу тIехь и хьюжар ян а гIюьртгар вара ша, шегаяй-тахьара и аьлла, шена мелана тIельаьцнера Ахьмада и болх. Цу балхана оьшуш долу ахча юьртган маьждиган имам волчу Ахмадов Турпале дIалуш дара. Схьайохьучунна, дIахьочунна, массо дан дезачунна Турпална улле ваялла гIо-накьосталла деш вара Жимачу АtлаГIарчу доккхачу маьждигехь завхоз волу Исаев Изновр. Даима санна, юьртахь деш долчу хIуманна юкьийкхина лаятташ волчу цо дийнахь, буса хьегна кьа билгалдоккху Тур-

После этого каждому из нас, прежде чем сесть или поприветствовать кого-либо, желательно совершить двухракатную приветственную молитву – «Тахийятул-масжид», т.е. суннат-намаз при вхождении в мечеть. Почему же предписан двухракатный намаз при входе в мечеть? Потому что мечеть – это место, предназначенное для совершения намаза, и сунной для каждого является совершение намаза прежде, чем приступить к чему-либо.

Находясь в мечети, человек получает внутреннее очищение, его покидают порочные мысли, плохие намерения.

Мечеть – это место, где совершают поклонение и поминание Всевышнего Аллаха. Здесь всегда присутствует благодать, которой наполняется сердце мусульманина.

Аллах уготовил великое

ЖИМАЧУ АТАГИАХЬ ХЬУБЖАР СХЬАЕЛЛАР

пала, цунна баркалла аларца. Иштта хилча, иштта хир ду бохуш, цаьришма вовшаша дага а вуьйлуш йина и Делан Илма Iамон хIусам, Юсупов Ахьмадан комаьршалла бахьана долуш.

Дадаханчу 2020-чу шарахь, болийра цу хьюжарна бухботта. Карантин хилар бахьана долуш, масех баттана юкьах баккха дийзира болх. Амма и болх тесна ца битира. Шайна цу камгарехьара маршо малланехь, кхидла а дIа бира и беркате болх. Дукках йолу харж, ма-дарра аьлча, масех миллион соьмана йолу харж Ахьмада шен четах йира. Цьха бакьду, юьртага нах а ца Ийра шайга лацIалучул дакьа ца лоцуш. Тхов туьллуш хуьлийла и, ламн беш хуьлийла и, цIенкьа хьохуш хуьлийла и, шайгахь йолчу говзалле хьаьжжина гIо-накьастолла дира нара а. Церан ният цIена дара. Делан дуьхьа бохуш, и юьрта-на оьшуш юьй а хууш, шайна цуьнах ял хир юй а хууш, догтах баькхира уьш. Иштта,

воздаание занимающемуся уборкой мечети, а если он делает это бескорыстно, и того больше. Посещающему мечеть нужно следить за тем, чтобы от него не исходил неприятный запах. Также запрещено повышать голос в мечети, особенно говоря о мирских делах.

Нежелательно садиться в

ЖИМАЧУ АТАГИАХЬ ХЬУБЖАР СХЬАЕЛЛАР

массеран а кьиньхегамца оханан (апрель) беттан хьалхарчу дийнахь хьюжар схьайиллина. Хьюжар Iаламат хаза, дешархошна дерриге хьелаш долуш ю: йоккха библиотека, хьехархойн чохь (учительская), кчаца буу чохь (столовая), божаршина а, ударшина а ламаз оьйдила. Кхо класс хир ю цу чохь, ткье итт дешархо цьхана классехь а волуш. Ма-дарра аьлча, 90 дешархо хуьлу цьхана меттехь цу чохь деша йиш ерг. Цу чохь деша дIаязвелларг вериг 265 муталеам ву, царех I80 зудабер ду. Муталеамашна оьшуш долу жайна цIка а цаьрга эцийтина а дац. Цу тIехь царна оьшучунна юьртахошка олуш хуьлу Турпал.

Царна хьеха кхечу ярташка-ра а хьехархой бу кхайкхина. Уьш бу вайн махкара а, махкал арахьара а лаккхара дешаран хьукматаш чекхьаьхна дешна нах. Карарчу хенахь университеташкахь, иштта хьюжарашна оьшуш юьй а хууш, шайна цуьнах ял хир юй а хууш, догтах баькхира уьш. Иштта,

Цу чохь дуьхььара элпашна тIера дIа, Кьурьан деша а,

мечети спиной к Каабе. Находясь в мечети, нежелательно скрещивать пальцы рук. Оказывается, при таком положении человека клонит ко сну.

Если мы будем знать и соблюдать эти правила, мы окажемся в выигрыше, ибо можем получить воздаяние.

Рамзан Мустаев

цуьнан маьIна дан а Iамор ду. Ма-дарра аьлча, муьлххачу лаккхарчу дешаран хьукматехь санна, цу хьюжарехь дешнарг Iеламстаг волуш араверволуш хIоттийна программа ю. Иза дерриге муфтиятца дийцаре дина, цо кьобаддина ду.

И хьюжар схьайоьллуш, цигахь дакьалоцуш вара Нохчий-чоьнан муфти Межиев Салахь-Хьаьжа, шена дуккха а дешна нах а болуш. Шен кьамелехь Межиев Салахь-Хьаьжас билгалдаьккхира, тIекхуьу чьор ийманехь кхетош-кхирехь и тайпана дешаран хьукматаш схьаеллар мехала гIуллакх хилар. «ХIора шарахь алсамдуйлуш ду маьждигаш, хьюжарш. Тайп-тайпанчу хенашкара нах бу Исламан баххаш Iамош, иштта Кьурьан Iамош, хьафизаш бу кхуьуш. И дерриге а Нохчийн Республикан Куьй-галхочун Кадиров Рамзанан басулба дин кхиорна тIехь терго латтош хилар ду», – эли-ра Межидов Салахь-Хьаьжас.

Х. Агаев

КХЕТОШ-КХИОР

03→ Дуьхььара санна ца хуьлу хIума. Хан мел йолу хIума эшам хуьлуш дIадоьду. Юха а билгалдаккха лаьа, хенан йохалла, мел белахь, эшам ца хуьлуш ца дисина вайн халкь шен гIиллакхашна а, гIуллакхашна а. Амма, дуккха а кьаьмнийн а гIиллакхашна, гIуллакхна хил-лачу эшамашка хьаьжча, вайн халкьах воккхавево. Цьхана хенахь шайн гIиллакхаш, гIуллакхаш долуш хилла долу цьхадолу халкьаш, оцу шайн гIиллакхех, гуллакхех хаьдла, дисина. Дукха хан а яц оцу юкьа йоьлларг, цьха бIе, цьха бIе ах бIе, ши бIе шо бен. Оццул йолу хан-зама тоььна кьаьмнийн культурашна оццул баккий хийцамаш бан. Дено-дено глобализаци ю дуььненахь хуьлуш. Цо халкьан кхин долчу хIуманашна тIелаткьам бина ца Iаш, культурина а тIелаткьам бо. И ду оцу халкьийна хилларг а. (Церан, хIокхеран культурина тIелаткьам хилла, эшам хилла, бохуш, церан цIераш яха ца лаьа дела, и халкьаш ца хьахадо вай). Глобализаци ца хуьлуш хир дац таханалерчу заманахь муьххале а. ХIунда аьлча, халкьийн уьйраш хоттаяла атта ду. Хаамаш, дасакхачон миноташ ца оьшу, ваха-ван а ду атта. Иштта цу бахьанашца мелла а вовшашкара тIелаткьам хуьлу. Цьхангара цьха ламаст, Iадат, гIиллакх схьаоьцу, шегара цьха ламаст, Iадат, гIиллакх дIало. Иштта вовших дIаоь и культураш. ДIаэз (интеграци) хуьлу-кх иштта. Цьхаволчо-м ала тарло интеграци муха хуьлу шен махках а волуш, цьханнах дIаэн цьхана кхечу халкьана юкьахь хила ца

веза хьо? Тахана лерачу заманахь, хьо цьхана халкьана юкьа дIавахана, цу халкьана юкьахь хила оьшуш а дац. «Виртуальни дуьне» («Виртуальный мир») олущ дуьне ду. Цо, карахь телефон, компьютер йолуш волу стаг вериге а юкьаозийна. Хьо тахана массо а халкьана юкьахь ву. Муьлххачу халкьаца а интеграци ярна кхерам болуш ду, и телефон, компьютер бахьана долуш.

Ийш юй вайн, вайн гIиллакх дадала? Яц. Иза гайта йиш-м ю вайн. Ма-дарра аьлча, оьчу-чуьнга цуьнах масал эцийта йиш ю. ГIиллакх дIадаьлча, адам, адамаллех духуш ду. Вайн адамаллех доха йиш яц.

Ткьа Глобализацех дерг аьлча, оцу «Глобализаци» бохучу дешан кхетамах, тайп-тайпанчу наха, тайп-тайпана шайна хетарг а дуьйцу. Цьхартурина а тIелаткьам бо. И ду оцу халкьийна хилларг а. (Церан, хIокхеран культурина тIелаткьам хилла, эшам хилла, бохуш, церан цIераш яха ца лаьа дела, и халкьаш ца хьахадо вай). Глобализаци ца хуьлуш хир дац таханалерчу заманахь муьххале а. ХIунда аьлча, халкьийн уьйраш хоттаяла атта ду. Хаамаш, дасакхачон миноташ ца оьшу, ваха-ван а ду атта. Иштта цу бахьанашца мелла а вовшашкара тIелаткьам хуьлу. Цьхангара цьха ламаст, Iадат, гIиллакх схьаоьцу, шегара цьха ламаст, Iадат, гIиллакх дIало. Иштта вовших дIаоь и культураш. ДIаэз (интеграци) хуьлу-кх иштта. Цьхаволчо-м ала тарло интеграци муха хуьлу шен махках а волуш, цьханнах дIаэн цьхана кхечу халкьана юкьахь хила ца

Цьхана нохчийн поэтан цьха дешнаш дара-кх: «Мел лелийла а тишцалург

гIиллакх ду», – аьлла. Иштта дан а ду иза, ахь мел лелийча а тиш ца ло гIиллакх, а цуьнан мах охьа а ца болу. Мелхо а, ахь лела мел до гIиллакхан мах хьала болу. Нахана хазло и, нахана тов и. ГIиллакх долуш волу стаг нахана веза. Нах болчу наха цуьнца гIиллакх леладо, и лара а лору. ХIунда аьлча, цаьрна гIиллакхан мах хаьа. Шайгахь гIиллакх доьчу наха цуьнца гIиллакх ца леладо, цуьнца ларам а ца хуьлу церан. Цара муха леладо цуьнца гIиллакх, цаьргахь гIиллакх ца хилча. Шегахь оьшуш йолу хIума ца хилча, и хIума дан ма ца ло! Цундела царна цуьнан мах ца хаьа. Цьхаволчо ала мега: «Мелхо а, ша оцу хIуманехь кьеллица хилча, оцу адамна оцу хIуманан мах хаьа», – аьлла. Иштта а ду иза. ХIуманан шен-шен агIо хуьлу. Цу хаттарна иштта жоп дала лаьа: «ХIинцилц хIара хIума йоцуш я хIара хIума доцуш вай муха Иййна хилла-те», – олу вай. И хIума ца хиларе терра цуьнан хьашталла ца хууш Иййна. Иштта, гIиллакх доьчу стагана а оцу гIиллакхан мехалла ца хаьа, и шегахь доцу дела. Амма цIка и шегахь хила а хилла, оцу шен гIиллакхца юкьараллех воьлча, хIара доцуш со мух Иййна хилла-те, аьлла хетар дара. И иштта хеташ берш хийлазза нис а ло. Цьхана хенахь муьлх-муьлххачу пхьохьханах дIа а бетталой, кхано гIиллакх, гIуллакх, ахь йолчу нахах шайш кхетча, ма Iовдал хилла со, ма эрна дIаьхийтина ас хан, бохуш Iа. Оцу нахах кхетта, гIиллакх, гIуллакх, – ахь йолуш дIаовалелча, шегаболу ларам го цунна. Оцо мах

хадабойту цуьнга.

Олуш цьха хIума ду-кх вайн: «ГIиллакх доьчу стагана ахь гIиллакх лелийча, ахь хIун леладо ма ца хаьа, иза Iадвита, цуьнца гIиллакх ца лелош», – олий. Иза а нийса ду. Иза кхеташ ца хилча, ахь кхин хIун дийр ду! ГIиллакх лелон атта ма дайий, ахь хIун леладо хууш я ахь лелочун мах хууш ца хилча-м муьххале а! Шайгахь гIиллакх доьчу наха цуьнца гIиллакх ца леладо, цуьнца ларам а ца хуьлу церан. Цара муха леладо цуьнца гIиллакх, цаьргахь гIиллакх ца хилча. Шегахь оьшуш йолу хIума ца хилча, и хIума дан ма ца ло! Цундела царна цуьнан мах ца хаьа. Цьхаволчо ала мега: «Мелхо а, ша оцу хIуманехь кьеллица хилча, оцу адамна оцу хIуманан мах хаьа», – аьлла. Иштта а ду иза. ХIуманан шен-шен агIо хуьлу. Цу хаттарна иштта жоп дала лаьа: «ХIинцилц хIара хIума йоцуш я хIара хIума доцуш вай муха Иййна хилла-те», – олу вай. И хIума ца хиларе терра цуьнан хьашталла ца хууш Иййна. Иштта, гIиллакх доьчу стагана а оцу гIиллакхан мехалла ца хаьа, и шегахь доцу дела. Амма цIка и шегахь хила а хилла, оцу шен гIиллакхца юкьараллех воьлча, хIара доцуш со мух Иййна хилла-те, аьлла хетар дара. И иштта хеташ берш хийлазза нис а ло. Цьхана хенахь муьлх-муьлххачу пхьохьханах дIа а бетталой, кхано гIиллакх, гIуллакх, ахь йолчу нахах шайш кхетча, ма Iовдал хилла со, ма эрна дIаьхийтина ас хан, бохуш Iа. Оцу нахах кхетта, гIиллакх, гIуллакх, – ахь йолуш дIаовалелча, шегаболу ларам го цунна. Оцо мах

ТIехь мел беркьа велахь а, стагехь гIиллакх делахь, и стаг хазво оцу гIиликххо, амма цу стагехь гIиллакх далла, мел кечвелла и хиларх, маьттаза волу. Ткьа хаза хилча, хаза ду, маьттазниг наха тIе ца оьцу.

ГIиллакх дIаьдаллчул тIаьхьа кху дуььнен чохь ваьхна а хIун до? ХIун маьIна ду вахаран? ГIиллакх цахиларларам ца хилар ду. Вовшийн ларам ца хилча, мел ирча хир дара дуьне. Дуьне юкьаметтигаша хаздеш ма ду. Ткьа юкьаметтигаш, вай малалара, гIиллакхаша хуьтгуш ма ю! Цундела, «ГIиллакх дIадаьлалчул тIаьхьа кху дуььнен чохь ваьхна а хIун до?», – аьлла сайн хIоьттинчу хаттаболу ларам го цунна. Оцо мах

айса язйина «ГIиллакх» аьлла йолу байт дагаийити суна:

Кура байрахх йина,
ГIиллакх, хьо дуогIа лаьа.
Хьоль исбаьхьа синан
Кхин хIун хир ду ца хаьа.

И хьан хазалла гина,
Вахаран чам ца хаьа.
Ма дожа сан кьина,
Хьоль тIаьхьа Iа ца лаьа.

Бакь а долуш, гIиллакх исбаьхьа хIума ю. Оцу гIиллакхан хазалла дIаььлалчул тIаьхьа вахаран маьIна да го. Юх-юха а и билгалдаккхарх дукха а ца хета. Оцу гIиллакхца цьхана богIуш ма буй ларам а. Хьайн нахаца а, нехан хьайца а гIиллакх, ларам боцуш юь муха вехар ву?! Ваха лур вара аьлла а ца хета. Цундела ю гIиллакх мехала хIума. Берашна цуьнан мехалла гайта еза дукха жима долуш дуьйна. Цунна догIуш цьха дийцар ду вайн халкьалахь лелап: «Цьхана стага цьхана хьекьалче хаяттина хилча «Бер маца дуййна Iамон деза», – аьлла. Бере хьажна, «Мел хан ю кху беран»?- хаяттина хилла стага . «Ялх бутт бу», – аьлла дас. «Нийса ялх бутт тIаьхьависина хьо»,-аьлла хьекьалчас. Бер дуььненчу даььлалчу дийнахь дуьйна Iамон деза бохург ду цу дийцарехь гойтург. Лаа олущ ма дац, «Серах хIоз балур бу, хьокханах хIоз балур бац, хьокха саттабахь, калгур бу». Цу берана егта езаш яц, цуьнга баха дезаш дац. Цунна и дерриге хьайн леларехь гайта дезаш ду. Ахь дийриг схьаоььур ду цо. Ингалсан пачхьалкхан лите-

ратурни критика, лексикографа, поэта Сэмюэл Джонсона аьлла: «Масало хьехамочул а дукха чIогIа тIелаткьамбо» («Пример всегда действует сильнее, чем проповедь»). И ду вай дуьйцург: Ахь оцу хIуманан лелоре хьаьжжина гуш хуьлу цуьнан мехалла. Бери и хIума мехала даьнах а схьаоьцу, хIунда аьлча, хьекьал хьийна даьлла дац цуьнан дика-вуон кIасто а, хIуманан кьортггера ойлян а. Иза хIинца а цIка лехамехь ду. Цундела цунна диканиг дика дуй а, вуониг вуон дуй а хоуьйтуш хила веза, олущ а, хьайгара масал гойтуш а. Ткьа воккханиг ахь дуьйцучух, ахь шена гойтучу масалх кхета йиш йолуш ву, и беран хенара ваялла. Иза дуьйцучух кхета йиш йолуш велахь а, цунна хьеха ца оьшу, амма хьайн леларца масал гайта деза цунна, иза ца кхеташ лаятташ вац, и масал оьшуш лаятташ ву (Вай вуьйцург лела ца хууш волу дийцар ду вайн халкьалахь лелап: «Цьхана стага цьхана хьекьалче хаяттина хилча «Бер маца дуййна Iамон деза», – аьлла. Бере хьажна, «Мел хан ю кху беран»?- хаяттина хилла стага . «Ялх бутт бу», – аьлла дас. «Нийса ялх бутт тIаьхьависина хьо»,-аьлла хьекьалчас. Бер дуььненчу даььлалчу дийнахь дуьйна Iамон деза бохург ду цу дийцарехь гойтург. Лаа олущ ма дац, «Серах хIоз балур бу, хьокханах хIоз балур бац, хьокха саттабахь, калгур бу». Цу берана егта езаш яц, цуьнга баха дезаш дац. Цунна и дерриге хьайн леларехь гайта дезаш ду. Ахь дийриг схьаоььур ду цо. Ингалсан пачхьалкхан лите-

кьелла бохучунна тIедогIур ду. Цо гойту массалин мел мехалла ю.

ГIиллакх шена дагадеача лелош, шена дага ца деача Iаддуьтуш дац. ГIиллакх массо хенахь лелон дезаш ду. Ма-дарра аьлча, шен сица хила дезаш ду. Сица долу хIума гуттаренна хьоба хуьлу, хьоьх даккха а ца ло. Масала, гIиллакх долу стаг массаьрица а гIиллакхе хуьлу, бер дара аьлла ца Iаш, бераца а. И тIелчадешь кхузахь дага-даьхькь суна Резванова Айзин цьха дешнаш: «ГIиллакх долчу стеган бераца а хуьлу гIиллакх» аьлла долу. Уьш бакь дешнаш ду. Иштта дан а ду иза. Иштта, хьал-бахам бара, дарж дара аьлла, цьханца гIиллакх лелош, кьен-миска вара, дарж дашара аьлла, цьхьянца и гIиллакх ца лелош ца хуьлу гIиллакх долу стаг. Вай лакхяхь ма-аллара, цуьнан сица и делахь, цуьнга и кьестамаш балур а бац, и массаьрица а цьханазшшарахь хир ву. Ткьа и иштта дацахь, цо лелориг моттаргIа ю. Цо лелориг моттаргIа елахь а, гIиллакх-м ду иза, амма моттаргIех дина гIиллакх ду-кх. Ткьа моттаргIанехь дина хIума билгал ца хуьлу. Ткьа лелон хала долу хIума моттаргIаца хуьлуш нисло. Халонца бен ца кхо-чу хIуманан лакхалле. Ткьа лакхяхь верг массарна а гуш хуьлу. Иштта, адамаллин лакхане а кьочу гиллакхца, и оцу шен гIиллакхца гуш а хуьлу гIиллакхна бIаьрзе боьчу нахана. ГIиллакх лелон хала делахь а, оцу гIиллакхо адамах дуььзина адам до.

Банжаев Аьрзу

КОШАН ІАЗАПШ А, НИІМАТАШ А

Юьхь еша 10-чу номерехь

СА ДІАЭЦНАЧУЛ
ТІАБХЬА ХУЬЛУШ ДЕРГ

1 – Бусалба стеган са атта арадолу, керста стагана (и са хала арадаларца) Іазап ло.

2 – Бусалба стеган са арадолу, шех уггар хазачу миск-латларан хьожа йоглуш; керста стеган са арадолу, уггар боьхачу хуманан хьожа йоглуш.

3 – Бусалба стеган са арадолу, иза Далла хастам беш а волуш. Делан Элчано (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) аьлла: «Бакьсал а, бусалба стеган са шен деглера арадолу, иза Далла хастам беш а волуш. (Байхлакьи).

4 – Са длаоьлуш, бляргаш тляьхьаьсову. Делан Элчано (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) аьлла: «Бакьсал а, са длаэцна, бляргаш цунна тляьхьаьсову» (Муслим).

5 – Маликаша бусалба стеган са хьалахьовш, массо а стигланашкахь пурба доьху, цьхана стиглара вукхунна тле мосазза кьочу, цунна уьш ерриге а дла а йоьллу.

6 – Керста стагана стигланийн неларш длайоьллу яц.

7 – Веза-Сийлахьчу Дала омра до, бусалба стеган са латта тле юхадерзде, олий, цуьнан Іамалийн тептар Іиллийон (декьалхилла синош яздо меттиг) олучу меттехь длаэздинчул тляьхьа.

8 – Керста стеган са стиглара, ластгадой, цуьнан дегла чу оьхакхуссу, Сижжин (дакьазадевлла синош яздо меттиг) олучу меттехь цуьнан Іамалийн тептар длаэздинчул тляьхьа.

9 – Велла стаг давуллуцу хенахь цуьнан коша уллехь циха нах оьхажовшу (велларг цыхьална ца витаран дукьха) – эмкална урс а хьакхна, цуьнан жижиг декьа оьшучу хенан барамехь. Іасан кІантах Іамрах (Дела реза хуьлда цунна) дийцина, цо элира, аьлла: «Аш со давоьллича, сан коша уллехь совцалаш – эмкална урс хьакхна, цуьнан жижиг декьа оьшучу хенан барамехь – шу бахьанехь ас сайн са а телеш, сайн Дала бакхийтинчу геланчийн хаттаршна ас жоьпаш муха ло со хьажархьама» (Муслим).

10 – Кошахь тІетІаІовдарх хьалхавер вац циха а. Ибн Іаббаса (Дела реза хуьлда цыьршинна) дийцина, Делан Элчано (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) элира, аьлла: «Кошахь тІетІаІовдарх хьалхавер волуш циха стаг хилча, цунах хьалхавер ма вара МуІазан кІант СаІд. Бакьсал а, иза тІетІаІаІавьдира, цул тляьхьа парІат а ваяккхира» (Табарани).

11 – Беллачарна шайн кешнашчохь кхетамаш юхало. Іумаран кІанта ІабдуллахІа (Дела реза хуьлда цыьршинна) дийцина, Делан Элчано (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) хьакхйира кошахь зерах лаьлна, аьлла. Іумара (Дела реза хуьлда цунна) хьакхйира тІаккха: «ХІай Делан Элча, тхуна юхалур бу тька тхешан кхетам?» Делан Элчано (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) элира: «ХІаь, лур бу, тахана хьобгахь ма-хиллара» (Ахьмад).

12 – Ша витина боьлхуш болчу шен накьостийн маийин тата хеза веллачунна.

13 – Веллачуьнга барт хотту, иза дла ма-воьлли. Пайхамара (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) шашь стаг давоьллина девлча, цунна тІе а хІуттий, олура: «Аш гечдар хьах шайн вешина, цунна нийса жоп даларехь сапар деха, бакьсал а, цуьнга хІинца барт хоттуш бу» (Абу Давуд).

14 – Бархатта ши малик догІу. Абу Хіурайрата (Дела реза хуьлда цунна) дийцина, Делан Элчано (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) элира, аьлла: «Велла стаг давоьллича, цунна тІе

ши малик догІу, Іаьржа а, сийна а долуш. Цаьршиннах цихьа – шех Мункар олуш ду, важа – Накир олуш ду. Цаьршимма олу: «Ахь хІун олу хІокху стагахь (Пайхамарх) лаьлна?» Веллачо эр ду, ша дуьненчохь олуш хилларг: «Іза Делан лай ву, Цуьнан Элча а ву. Ас тоьшалла до, АллахІ воцург кхин дела вац аьлла, Мухьаммад – Цуьнан лай а, Цуьнан Элча а ву аьлла. Цаьршимма эр ду: «Бакьсал а, тхуна хьара, ахьа эр дерг...» (Тирмизи).

15 – Веза-Сийлахьчу Дала бусалба нах кошахь нийса дош аларехь чІагІбо. Бухарис далийначу хьадисехь деана, Делан Элчано (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) элира, аьлла: «Бусалба стаг шен кошахь оьхажайча, ши малик догІу. Цул тляьхьа цо тоьшалла до, АллахІ воцург кхин дела вац аьлла, Мухьаммад АллахІан Элча ву аьлла а. Іза ду-кх Делан дош: «Ійман диллинарш Дала чІагІбо нийса дош аларехь дуьненан дахарехь а, эхартгахь а» («ІбрахІим», 27).

16 – Бусалба стага жоп ло, керста стаг халчухІутту.

17 – Дика стаг шега барт хатталеш шен кошахь хьйна Іа, кхера а ца кхоьруш, амма вуон стаг шен кошахь Іа, догьэгІаш, кхера а кхоьруш. Іаишата (Дела реза хуьлда цунна) дийцина: «Жуьгтийн циха зуда еара сан неларе, вяхІума йохуш. Цо элира: «Суна хІума яаяйша. Дала лардойла шу Дажалца зерах а, кошан Іазап даларца зерах а». Ас иза дла ма ца яхийтира, Делан Элча (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) сьхаваллалц, тІаккха ас элира: «ХІай Делан Элча, хІокху жуьгтийн зудчо хІун боьху?» Делан Элчано (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) элира: «ХІун боху цо?» Ас элира: «Цо боху: «Дала лардойла шу Дажалца зерах а, кошан Іазап даларца зерах а, кошан Іазап даларца зерах а ларвар доьхуш, юха Делан Элчано (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) элира: «Амма Дажалца зер... циха а пайхамар ма ца хилла шен умматна цуьнца кхерам луш а бен, ас шуьга дуьйцу цихьана а пайхамара шен уммате цунах лаьлна ца дийцинарг; Дажал ву, циха бляьрг болуш, бакьсал а, АллахІ циха бляьрг болуш Вац. Оцу Дажалан хьаьжа тІехь яздина хир ду кафир (керсталла динарг) аьлла, хІора бусалба стага деша а доьшуш.

Амма кошахь зер... со бахьанехь зуйьр бу, сох лаьлна хаттарш дийр ду. Нагахь иза дика стаг велахь, и шен кошахь оьхажавер ву, кхерам а боцуш, я сагатдар а доцуш. ТІаккха цуьнга хоттур ду: «Бусалба динах лаьлна хІун олу ахь?» Юха цуьнга хоттур ду: «Шуьга вайитина стаг мила вара?» Цо жоп лур ду: «Мухьаммад вара, Делан Элча волу, Делера билгалонашца веана вара иза, оха иза бакь вара», – аьлла. ТІаккха цунна гойтур ю жоьжахатехь цихьа кІеззиг херо, и хьожур ву цуьнга, цихайолчу цІаро важа юуш а йолчу. ТІаккха цуьнга эр ду: «Хьажал хьо, Дала хьо хьалхаваьккхинчу хІумане». ТІаккха цунна гойтур ю ялсаманехь цихьа кІеззиг херо, и хьожур ву цуьнан хазалле а, оцу чохь долчу хІумане а. ТІаккха цуьнга эр ду: «ХІара ю-кх ялсаманехь хьан йолу меттиг. Бакьонна тІехь хилла хьо, бакьонна тІехь волуш вала а велла хьо, бакьонна тІехь волуш гІаттор а ву хьо, Дала мукь лахь».

Нагахь иза вуон стаг хиллехь, иза оьхажавер ву шен кошахь, кхеравелла а волуш. ТІаккха цуьнга эр ду: «Ахь

хІун олу шайга вайитинчу стагахь лаьлна?» Цо жоп лур ду: «Наха цунах лаьлна олуш сайна хезнарг олу ас а». ТІаккха цунна гойтур ю ялсаманехь цихьа кІеззиг херо, и хьожур ву цуьнан хазалле а, оцу чохь долчу хІумане а. ТІаккха цуьнга эр ду: «Хьажал хьо, Дала хьайх длаховзийна долчу хІумане». ТІаккха цунна гойтур ю жоьжахатехь цихьа кІеззиг херо, и хьожур ву цуьнга, цихайолчу цІаро важа юуш а йолчу. ТІаккха цуьнга эр ду: «ХІара ю-кх жоьжахатехь хьан йолу меттиг. Шеконна тІехь вара хьо, шеконна тІехь волуш вала а велла хьо, шеконна тІехь а волуш гІаттор ву хьо, Дала мукь лахь, цул тляьхьа Іазап а лур ду хьуна» (Ахьмад).

18 – Бусалба стагана ялсаманин неІ йоьллу ю, цуьнан кошахь дуьйна.

19 – Керста стагана жоьжахатин неІ йоьллу ю, цуьнан кошахь дуьйна.

20 – Бусалба лена шен ялсаманехь йолу меттиг гойту, керста стагана шена кечийна жоьжахатехь йолу меттиг гойту.

21 – Бусалба стеган лахьта шордо, цуьнан бляьрго маллоцу; керста стеган лахьта гатдо.

22 – Дикачу стеган Іамал хІутту стеган куьцахь – шен хаза юьхь йолуш, шена тІехь хаза бедарш йолуш, и стаг шех чІоІга хаза хьожа йоглуш а волуш, ша кхаь боккхуш а волуш. Амма вуочу стеган Іамал хІутту, шен юьхь ирча а йолуш, бедарш боьха а йолуш, шех чІоІга вуон хьожа а йоглуш, вуочу хІуманца кхаь боккхуш волчу стеган куьцахь.

23 – Керста стагана коьртх жов еттар ю (цунах латта хиллалц). Іазибан кІанта Бар-ха (Дела реза хуьлда цунна) дийцина: «Тхо Пайхамарца (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) цихьана арадевллера ансарехь волу стаг даволла. Тхо коша тІе кхечира, амма лахьта даккхаза дара. Делан Элча (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) кьилбехьа виржина оьхажийра, тхо цунна гуонах оьхажевшира. Тхайн кортош тІелеш олхазарш долуш санна хетара тхуна. Делан Элчанна (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) карахь Іудах (дечиган тайпа) йолу гІаж яра, цо иза лаьтта а Іуьттуш. Стигала хьалахьожуш, юха лаьтта оьхажевшир Іаш вара иза, юха шен бляьргаш кхуэза хьала а, оьха а хьажийра цо, тІаккха элира: «АллахІа кошан Іазапах шашь лардар дехийша». Шозза я кхуэза элира цо иза. Цул тляьхьа цо элира: «Бакьсал а, бусалба лай дуьненахь дла а хедаш, эхартана тІевоьрзучу хенахь стиглара маликаш тІеуьссу цунна, кІайн яхьаш йолуш, шайн яхьаш малх санна кьегина а йолуш, шайн кацуш, ялсаманерчу марчонехь марчо а долуш, ялсаманерчу ІатІарх ІатІар а долуш. Уьш оьхажовшу, цуьнан бляьргаша лоцучу меттиган барамехь. ТІаккха саьбу малик догІу, цуьнан коьрте оьха а хьйна, цо олу: «ХІай цІена долу са, хьо арадала Делера гечдаре, Іза реза хиларе».

Цуьнан са арадолу, хи чудутучу хІуманчуьра хи оьхадарахь терра, саьбуцучу малико и сьха а оьшуш. Кхечу риваятехь деана: «Цуьнан са арадаьлча, стигланна а, лаьттанна а юккьехь мел долчу малико а, стиглахь мел долчу малико а докьан ламаз дийр ду цунна; стигланан неларш длайоьллу ю цунна; оцу неларшкахь мел долчу маликаша Деле доьхур ду, цуьнан са шега-шега хьаладаийта бохуш. Саьбуцш долчу малико цуьнан са сьхаэцна, бляьрг негІар тоххалц а цуьнан карахь ца дутьш, оцу маликаша сьхаьбуцу иза. Шашь деанчу марчонна юкьа хьарчадо цара иза, шашь деа-

на ІатІар туху цара цунна. И ду-кх Веза-Сийлахьчу Делан дош: «Тхан геланчаша саьбуцу цуьнан, цара дедарло а ца йо» («Аль-АнІам», 61).

Цул тляьхьа цунах лаьтта тІехь уггар хаза хьожа йолчу мискан хьожа йогІу. И маликаш, цуьнан са а оьций, хьаладоьллу, уьш маликийн цихьана а тобанна тІех ца доьвлу, цара хоттуш а бен: «ХІара хаза са хьенан ду?» Цара жоп ло: «Хьенехан кІентан минехан ду (дуьнен чохь цуьнан йоккхуш йолчу цІерех уггар хазчу цІарца)». Дуьненан стигала кхачалц хьаладоьллу цара иза, тІаккха стигланан неларш длаеллар доьху цара, царна уьш дла а йоьллу. Цара хабар даржадо шайна уллехь йолчу хІора стиглахь, уьш ворхІалгІацу стигала хьалакхачалц. Веза-Сийлахьчу Дала олу: «Сан лен Іамалийн тептар дІазде аш Іиллийон; олучу меттехь: «Хьуна хаьий, Іиллийон хІун меттиг ю? МухІар тоьхна тептар ду иза, цунна тоьшалла деш ду Далла гергахь долу маликаш» («Аль-Мутлоффийн», 19-21).

ТІаккха цуьнан тептар дІазэздийр ду Іиллийона чохь. Цул тляьхьа эр ду: «Лаьттан кийра юхаверзаве иза, бакьсал а, Ас царна чІагІо йина, цунах Ас уьш кхоьल्लीна, цуьнга Ас уьш берзор бу, цунах юха а Ас уьш гІовттор бу», – аьлла. Лаьттан кийра юхаверзор ву иза, цуьнан са а юхадерзор ду цуьнан дегІа чу.

Бакьсал а, цунна шен накьостийн маийин татанаш хеза, ша витина уьш юхабирзича. Цунна тІе ши малик догІу, мохь хьакхар чІоІга а долуш; цуьнга мохьтуху цаьршимма, иза оьха а хааво цаьршимма. Цаьршимма цуьнга хоттур ду: «Хьан дин муьл-ча дин ду?» Цо жоп лур ду: «Сан дин Ислам ду», – аьлла. Цаьршимма цуьнга хоттур ду: «Шуьга вайитина стаг мила вара?» Цо жоп лур ду: «Іза Делан Элча (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) вара». Цаьршимма цуьнга хоттур ду: «Ахь йина Іамал муьлха ю?» Цо жоп лур ду: «Ас Делан жайна (Кьурьнан) дешна, цуьнга Ійман а диллина, иза бакьдина ас». Цул тляьхьа цуьнга мохьтухур бу: «Хьан Дела мила ву? Хьан дин муьлха ду? Хьан пайхамар мила ву?» – аьлла. Іза до бусалба стаг кошахь зерах тляьхьара дерг. И хуьлуш ду Веза-Сийлахьчу Дала олучу хенахь: «Ійман диллинарш бакьдолчу дашехь (Іа илэхІа иллалдохІу) совбадо АллахІа дуьненан дахарехь а, эхартгахь а» («ІбрахІим», 27).

Хаттаршна жоп лур ду: «Сан Дела АллахІ ву, сан дин Ислам ду, сан пайхамар Мухьаммад ву (Делера салам-маршалла хуьлда цунна)». Кхойкхуш верг кхойкхур ву стиглахь: «Бакьлий-кх Сан лай, ялсаманера мотт билла цунна, ялсаманера духар дуьла цунна, ялсаманин неІ елла цунна». ТІаккха ялсаманин хаза хьожа кхетар ю цунна, цуьнан бляьрго лоцучу барамехь каш шордийр ду цуьнан. Цунна тІе вогІур ву, шен юьхь хаза йолуш, бедарш хаза йолуш, шех хаза хьожа йогІуш волу стаг, цо эр ду: «Кхаь бу хьобьга, хьуна хазахетар долчуьнца; кхаь бу хьобьга, хьуна Дела реза ву аьлла а, ялсаманин бошмаш хьуна ю аьлла а, шена чохь лаьтташ Делан ниІматаш а долуш. ХІара ду хьуна чІагІо йина де».

Цо жоп лур ду: «Дала диканца кхаь боккхийла хьобьга, хьо мила ву? Хьан юьхь ю-кх дика дохьуш йогІу юьхь». Цунна жоп лур ду: «Со хьан дика Іамал ю. Ас Делаш дуй ма буу, суна хьо ма ца вевзина, Далла муьтІахь хиларехь

сихо еш а, Далла Іеса хиларх юхакхеташ а бен, цундела Дала диканца бекхам бина хьуна». Цул тляьхьа цунна длайоьллу ю ялсаманин а, жоьжахатин а неларш, юха цуьнга эр ду: «ХІара хьан хІусам яра, хьо Далла Іеса хиллехьара. Амма Дала цуьнан метта хІара елла хьуна». Ялсаманехь дерг шена гича, цо эр ду: «ХІай Везан Дела, сикдехьа кьематде хІоттор, со сайн доьзале, даьхнига верзийтархьама». Цуьнга эр ду: «ПарІат хила».

Амма керста стаг дуьненахь длаьхдаш, эхартана герга вахана хилча, цунна тІеуьссур ду стиглара маликаш, чІоІга а, шога а долуш, шайн яхьаш Іаьржа а йолуш; цаьргахь хир ду жоьжахатичуьрчу шогачу кІадин духар. Уьш оьхажовшу, цуьнан бляьргаша лоцучу меттиган барамехь. ТІаккха саьбу малик догІу; цуьнан коьрте оьха а хууш, цо олу: «ХІай боьха са, хьо арадала Делера хьайна йолчу оьгІаЗелера». Цуьнан дегІ этІор ду, тІаккха цуьнан са (озийна) сьхадоккхур ду, тІедачу кхахкина тІера (озош) тІагІга баккхарх терра. Цунна неІалт эр ду стигланна а, лаьттанна а юкьахь мел долчу маликаша, стиглахь мел долчу маликаша. Цунна длаьковлур ю стигланийн неларш. Оцу неларийн охІла цихь а хир ма дац, Деле и са шайга хьала ца даккхийтар доьхуш бен. Цо и са сьхаьбур ду, цул тляьхьа цо и са шен карахь дутур ма дац, бляьрг негІар тухучу заманахь а цунна жоьжахатин бедар тІе ца юхуш. Цунах йогІур ю лаьтта тІехь йолу уггар боьха хьожа; тІаккха цара и хьалахьур ду. Уьш цуьнца маликийн цихьана а тобанна уллехула тІехьдевр ма дац, цара хоттуш а бен: «ХІара хІун боьха са ду?» Цара эр ду: «ХІара хьенехан кІант минех (дуьнен чохь цуьнан йоккхуш хиллачу уггар боьхачу цІарца)». ТІаккха уьш кхочур ду дуьненан стигла, цара, цунна неІ елла, эр ду, амма цунна неІ йоьллу яц.

Делан Элчано (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) дийшира: «Стигланан неларш длайоьллу ма яц царна, ялсаманин чу гІур ма бац уьш, механ Іуьргахула эмкал чекьхьялалц» («Аль-АІраф», 40). ТІаккха Веза-Сийлахьчу Дала олу: «Цуьнан Іамалийн тептар дІазде аш Сижжин олучу меттехь, уггар лахарчу лаьтта тІехь». Юха цаьрга эр ду: «Аш оьхавига иза лаьтта тІе, бакьсал, Ас чІагІо йина, АІса уьш лаьттахь кхоьллина, цуьнга берзор болуш, цунах юха гІовттор болуш бу», – аьлла. ТІаккха цуьнан са, стиглара ластгадой, цуьнан дегІа чу оьхакхуссу. Юха Пайхамара (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) дийшира: «Тька Делаци накьост лоцург тера ву стиглара воьжнучу, цул тляьхьа олхазарша сьхалоцуш и мохо генарчу меттиге даьвуьгуш волчух» («Аль-Хьаж», 31).

Цул тляьхьа цуьнан са юхадерзадо цуьнан дегІагу. Юха цунна ши малик догІу, мохь хьакхар чІоІга а долуш. Цуьнга мохьтуху цаьршимма, иза оьха а хааво цаьршимма. Шина малико цуьнга хоттур ду: «Хьан Дела мила ву?» Цо жоп лур ду: «ХІан-хІа, суна ца хаьа». Цаьршимма цуьнга хоттур ду: «Хьан дин муьлха дин ду?» Цо жоп лур ду: «ХІан-хІа, суна ца хаьа». Маликаша цуьнга хоттур ду: «Шуьга вайитина стаг мила вара?» Іза нислур вац цуьнан нийса цІе яккхаре а. Цуьнга эр ду: «Мухьаммад ву», – аьлла. ТІаккха цо эр ду: «ХІан-хІа, суна ца хаьа, амма наха и олуш хезнера суна». Цуьнга эр ду: «Хаа ма хаййла хьуна иза, деша ма доьшийла ахь иза».

ТУРПАЛХОЙ

ПОДВИГ ЗЕЛИМХАНА МАЦУЕВА
ВО ИМЯ И БЛАГО НАРОДА

Зелимхан Мацуев родился 27 ноября 1976 году в селе Ахмат-Юрт (Центарой) Курчалоевского района ЧР, здесь прошла его юность.

В 1983 году в возрасте 7-ми лет он пошёл в Центаровскую СОШ №1, ныне названную именем Первого Президента ЧР, Героя России Ахмат-Хаджи Кадырова (Дала гІазот кьобалдойла цуьнан!). Зелимхан учился в одном классе с Главой Чеченской Республики, Героем России Рамзаном Ахматовичем Кадыровым. В школе он демонстрировал тягу к знаниям и примерное поведение, за что его любили учителя. Одновременно он прикладывал усилия по изучению Священного Корана. Учителем Зелимхана в медресе был нынешний председатель Совета алимов Северного Кавказа Хож-Ахмед-Хаджи Кадыров.

В 1996 году Зелимхан женился.

Глава Чеченской Республики, Герой России Рамзан Ахматович Кадыров, рассказывая о Зелимхане, неоднократно отмечал его самые лучшие человеческие и профессиональные качества и вклад в установление мира и правопорядка на территории Чеченской Республики.

«В борьбе с международным терроризмом и преступностью погибли тысячи достойных сыновей чеченского народа, в том числе и Зелимхан Мацуев, который был не просто моим соратником, но и близким другом.

Он был очень мужественным, смелым, самоотверженным человеком, преданным другом. Он участвовал во многих спецоперациях по ликвидации членов бандформирований, всегда собой прикрывал боевых товарищей. Он, как и все последователи пути Первого Президента Чеченской Республики, Героя России Ахмат-Хаджи Кадырова, жил и умер во имя будущего народа», – отметил Р.А. Кадыров.

С 2001 года Зелимхан работал в Службе безопасности Первого Президента ЧР, Героя России Ахмат-Хаджи Кадырова. 9 мая 2004 года, в момент покушения на Ахмат-Хаджи, находился рядом с ним, где взрывной волной отбросило его и получил лицевые ожоги. После выздоровления Зелимхан, по поручению Р.А. Кадырова, был назначен в личную охрану Сергея Борисовича Абрамова. С 2007 года работал личным телохранителем Рамзана Кадырова.

Старший сын Зелимхана хорошо помнит отца.

«Сколько бы я с ним не общался, мне всегда этого было мало. Я черпал у него доброту, мудрость, мужество и знания. Старался во всем подражать ему. Он был предан службе, ответственно относился к обязанностям. Честно сказать, мне не хотелось, чтобы он уходил на работу, но я знал, что он не просто работает, а защищает нас, как и всех жителей республики, от бандитов, что он там нужнее. Я понимал, что он должен идти. Я проводил целый день в ожиданиях, когда отец снова появится на пороге нашего дома.

Мы с братьями каждый раз смотрели, как он снимает обувь, снимает с себя оружие, разгрузку, каждый задавал ему свои вопросы, он с удовольствием отвечал на них. Отец мог по нескольку дней оставаться на работе, поэтому выезжать с ним куда-нибудь на природу отдохнуть у нас не было возможности. Обычно он уезжал на службу утром и возвращался поздним вечером» – рассказывает сын.

На вопрос последнего его ухода на службу сын отвечает, что они вместе были в Грозном на матче «Терек» (ныне ФК «Ахмат») - «Спартак».

«Наша команда одержала победу со счетом 2:0. Мы с отцом были рады победе. После матча мы поехали домой и пробыли весь вечер вместе».

29 августа 2010 года в священный месяц Рамадан Зелимхан со своей семьёй встал на суух. Шайтаны проникли в село Центарой, начались взрывы, шум автоматных очередей. Услышав звуки автоматов, Зелимхан быстро одел свою форму, взял оружие и устремился к выходу. На пороге стояла мать Зелимхана Тамара. Словами наставления матери, несмотря на переживания, стали: «Не вздумай отступать. Ты на правильном пути!».

Обняв мать, Зелимхан направился на место боестолкновения. Он был первым, кто прибыл туда.

Зелимхан потребовал сложить оружие и сдаться, на что бандиты открыли по нему огонь из автоматов и гранатометов. Зелимхан, рискуя собственной жизнью, под шквальным огнем приблизился непосредственно к месту укрытия противника и метнул внутрь две гранаты, при этом сам Зелимхан получил тяжелое осколочное ранение в голову, но продолжал оставаться в строю до окончательной ликвидации бандгруппы. Зелимхана оперативно доставили в институт им.Склифосовского в Москве. Опытные врачи клиники боролись за его жизнь больше месяца, но по воле Всевышнего жизненному пути Зелимхана суждено было прерваться. Он умер 26 сентября 2010 года. У Зелимхана осталось пятеро сыновей, супруга и родители.

За мужество, героизм и самоотверженные действия, проявленные при исполнении служебного долга в условиях, сопряжённых с риском для жизни, за значимый вклад в борьбу с преступностью, терроризмом и экстремизмом на территории Северо-Кавказского региона Российской Федерации, капитан милиции Мацуев Зелимхан Султанович Указом Президента Российской Федерации от 04.11.2011 №1465 награждён Орденом Мужества (посмертно).

Именем Зелимхана названа одна из центральных улиц и мечеть в селе Ахмат-Юрт.

Подвиг Зелимхана во имя и благо народа и память о нем никогда не будут преданы забвению.

Республиканский проект «Турпалхой»

